

An Uimhearthacht agus an Litearthacht san Iarbhunscóil Ián-Ghaeilge

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna, 22/11/13

LITEARTHACHT AGUS UIMHEARTHACHT DON FHOGHLAIM AGUS DON SAOL

An Straitéis Náisiúnta chun an Litearthacht agus an Uimhearthacht a Fheabhsú i measc Leanaí agus Daoine Óga 2011-2020

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS SCILEANNA

An Straitéis Náisiúnta Litearthachta agus Uimhearthachta

Sainmhíniú ar an Litearthacht:

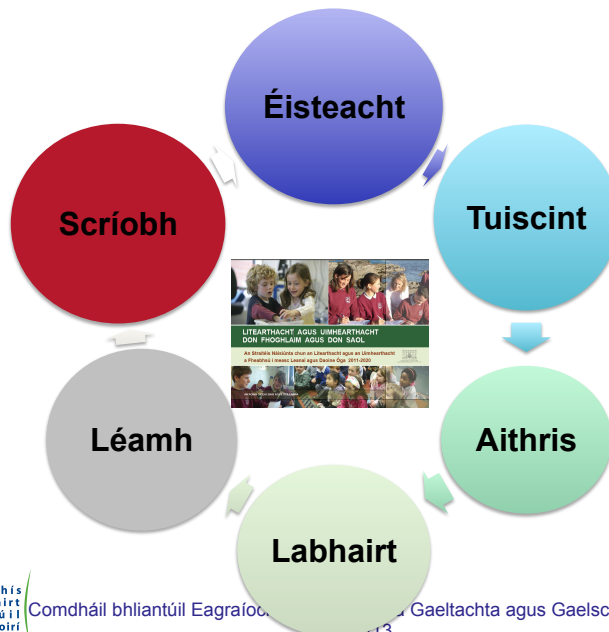
Is é atá i gceist sa litearthacht ná an cumas le bheith in ann na cineálacha éagsúla den **chumarsáid** a léamh, a **thuiscint** agus **léirithuiscint** chriticiúil a bheith againn dóibh, an **teanga labhartha**, **téacs clóite**, na **meáin chraolta**, agus na **meáin dhigiteacha** ina measc.

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileann
22/11/13

An Próiseas Sealbhaithe Teanga

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileann
22/11/13

Prionsabail na Foghlama

1. **Nasc** a chruthú le heolas eile / réamheolas / a dtaithí féin
2. Deis phléite – na foghlaimeoirí ag **idirghníomhú** & ag plé mar rang, i mbeirteanna, i ngrúpaí srl.
3. **Comhthéacs** téagartha agus oiriúnach ag an bhfoghlaím
4. **Feasacht** na scoláirí ar an bhfoghlaím a chur chun cinn

Literacy in the Secondary School, Lewis & Wray

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

A - U - F

An t-ábhar: _____

An t-eolas atá AGAM	An t-eolas atá UAIM	Rud nua atá FOGHLAMTHA

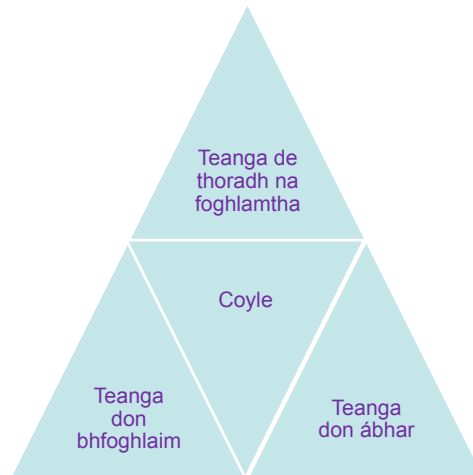

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Triantán CLIL

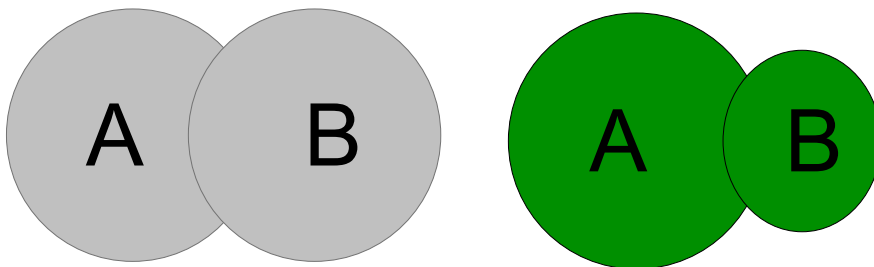

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileann
22/11/13

Scileanna Dátheangachais

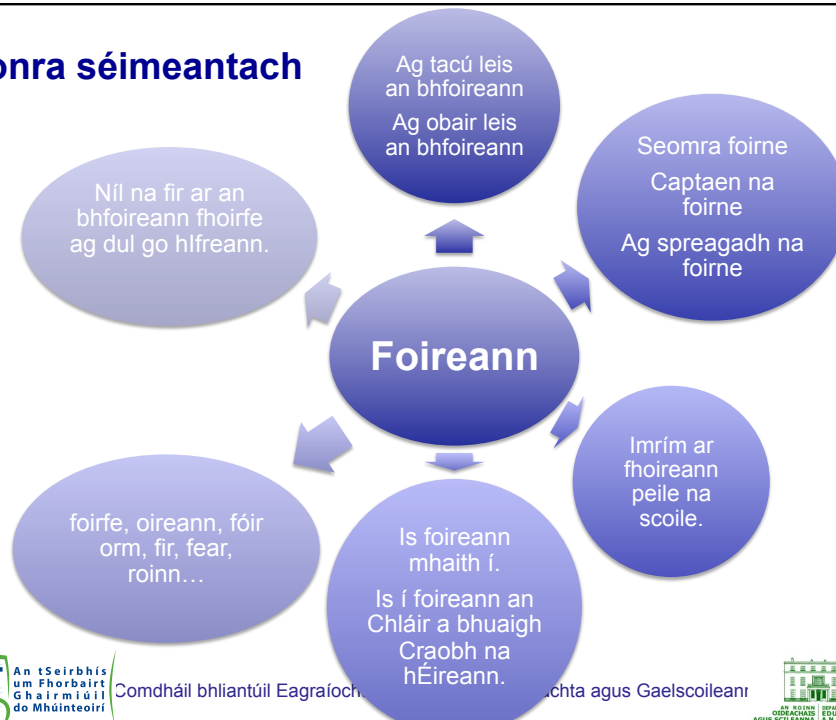

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna,
22/11/13

Líonra séimeantach

Aithint & Sealbhú Foclóra

- Tábh**ach**tach
- Taiscé**al**aí
- **B**airille
- **S**criosán
- Uillint**om**has
- **S**uan**bh**ruith
- Sic**phiseá**naigh

Eochairfhocail sa Ghaeilge

Tá Gach Ainmfhocal sa Ghaeilge Firinscneach - Baininscneach

an fear	an bhean
an t-asal	an aimsir
an sagart	an tsráid

Athraíonn an tAinmfhocal Sa Tuiseal Ginideach

Co. an Chláir	Co. na Gaillimhe
teach an asail	tuar na haimsire
ainm an tsagairt	ainm na sráide

Aontaíonn an Aidiacht leis an Ainmfhocal

an fear mór	an bhean mhór
an t-asal deas	an aimsir dheas
an sagart ciúin	an tsráid chiúin

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Stair - Ainilís ar na briathra

Gníomhbhriathra	Briathra a insíonn agus a léiríonn meon agus mothúcháin	Briathra a chabhraíonn linn cur síos ginearálta a dhéanamh
Maraíodh	D'fhulaing	Bhí
Ionsaíodh	Thaitin	Tharla
Sádh	Cheap	Chuaigh
Dúnmharaíodh	Dúirt	Rinne
Rugadh	Mhínigh / Miníodh	Chonaic / Chonacthas
Scaipeadh	Léirigh / Léiríodh	Tugadh faoi deara
Scríosadh	D'inis / Insíodh	Tapaíodh an deis
Sábháladh	Cuireadh in iúl	Tugadh
Cosnaíodh	Rinneadh díospóireacht	Bronnadh
Bogadh	Pléadh	Cuireadh
Tógadh	Aontaíodh	Bhain sé le
Glacadh	Easaontaíodh	Ceapadh é mar...
Spreagadh	Mhothaigh / Mothaíodh	Scríobh
Gríosadh	Bhraith	D'ullmhaigh
Vótáladh	Ghoill	Chruthaigh

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Téarmaí & Eochairfhocail

1. Focal aitheanta ar choincheap nua - **Fórsa**
2. Focal nua ar choincheap aitheanta – **botún, earráid, meancóg**
3. Focal nua ar choincheap nua – **méaróg / tvuít**

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

by **taisteal**, *m. (gs. & npl. -tíl, gpl. ~)*. *Tex*: Hackle.
 81 **taistealach**, *ai*. Travelling, fond of travel.
 82 **taistealaí**, *m. (gs. ~, pl. -aithe)*. Traveller. ~
 83 **tráchtaí**, commercial traveller. ~ *faersaig*,
 84 *voyager*. ~ *na díortha*, traveller in many lands.
 85 ~ *na gceall*, frequenter of churches. (*Var*:
 86 **taistealach** *m*)
 87 **taistealaí**, *gsf. & comp. of TAISTEALACH*.
 88 **taistealaíl**, *f. (gs. -áil)*. (Act of) hacking (lin,
 89 flax).
 90 **taistil**, *v.t. & i. (pres. -tealaíonn, vn. -tead)*.
 91 Travel. *An tís a thaisteal*, to travel the country.
 92 *Taisteal ar na bóithre, ar an traein, i gearr*, to
 93 travel by road, by train, by car. *Fear a thaistil a*
 94 *lán*, a much-travelled man. *Bionn siad ag*
 95 *taisteal ar an oileán go fóill*, they still make
 96 journeys to the island. *Thaistil mé an leabhar*
 97 *ar a lorg*, I went all through the book looking for
 98 it. *An dtaistealaíonn an t-iasc sin?* Does that
 99 kind of fish migrate?
 100 **taistil**: TAISTEAL^{1,2}
 101 **taisteal**, *m. (gs. ~, pl. -tí)*. *Hist*: Tate, land

obair *n.* (gs. oibre, pl. oibreacha). Work. 1. (a)
 102 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 103 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 104 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 105 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 106 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 107 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 108 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 109 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)
 110 *obair*, *f. (gs. oibre, pl. oibreacha)*. Work. 1. (a)

Nollaig, *f. (gs. -ag, pl. ~í)*. 1. Christmas. **Lá**,

turgnamh, *m. (gs. & npl. -aimh, gpl. ~)*. 1. *Lit*:
 111 (Act of) preparing, providing; preparation,
 112 provision. 2. *Ch*: Experiment.
 113 **turgnamhach**, *ai*. Experimental, empirical.
 114 **turgnamhacht**, *f. (gs. ~a)*. Empiricism.
 115 **turgnamhaí**, *m. (gs. ~, pl. -aithe)*. Experi-
 116 menter.
 117 **turgnamhaí**, *gsf. & comp. of TURGNAMHACH*.

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna,
22/11/13

Foclóir

- www.focal.ie
- www.acmhainn.ie
- www.logainm.ie
- www.ainm.ie
- [An Foclóir Beag](#)
- www.potafofocal.com
- www.scriobh.ie
- App – Get the focal

Cruinneas

An Gúm –

- Wingléacht

Cruinneog -

- Anois
- Gaelspell
- Ceart

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Eochairfhocail: www.wordle.net

Eochairfhocail a mhúineadh

- Modh traidisiúnta
- Foclóir ábhair (An Gúm, www.acmhainn.ie)
- Leabhar nótaí pearsanta
- Foclóirín ábhair/aonaid
- Spreagchártaí foclóra agus sainmhínithe
- Ballaí Foclóra (cairteacha, póstaeir srl)
- Téacs a mharcáil
- Gníomhaíochtaí ranga dírithe ar fhoclóir
- PowerPoint
- Post its
- Foinsí eolais (foclóirí traidisiúnta & ar líne)

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

AN tAONÁN DEPARTMENT OF
ODRACHAÍ EDUCATION
AGUS SCILEANA AND SKILLS

Feasacht Teanga

Ba cheart na foghlaimeoirí a spreagadh chun go mbeidh siad fiosrach faoi:

- an tslí a oibríonn an teanga
- na patrúin éagsúla atá le haimsiú laistigh den teanga
- na cosúlachtaí agus na difríochtaí atá idir an Ghaeilge agus an Béarla
- na cosúlachtaí agus na difríochtaí atá idir an Ghaeilge agus teangacha eile atá ar eolas ag an bhfoghlaimeoir

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

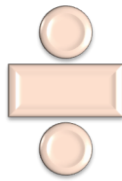
Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

AN tAONÁN DEPARTMENT OF
ODRACHAÍ EDUCATION
AGUS SCILEANA AND SKILLS

An Uimhearthacht

Smaoinigh ar na hamanna ar bhain sibh úsáid as an uimhearthacht le 24 uair an chloig anuas.

Pléigh leis an duine in aice leat é.

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Sainmhíniú ar an Uimhearthacht

NÍL an uimhearthacht **TEORANTA** do chumas maidir le húsáid a bhaint as uimhreacha, suimiú, dealú, iolrú agus roinnt.

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Sainmhíniú ar an Uimhearthacht

Cuimsíonn an uimhearthacht an cumas chun tuiscint agus scileanna matamaiticiúla a úsáid chun:

- *fadhbanna a réiteach*
- *freastal ar éilimh an tsaoil ó lá go lá i gcúinsí casta.*

Sainmhíniú ar an Uimhearthacht

Ciallaíonn an uimhearthacht:

- Smaointeoireacht agus cumarsáid a dhéanamh go cainníochtúil
- Ciall a bhaint as sonraí
- Feasacht spásúil a fhorbairt
- Patrúin agus seichimh a thuiscint
- Na cúinsí inar féidir an réasúnaíocht mhatamaiticiúil a úsáid chun fadhbanna a réiteach a aithint.

Tuairiscí na bPríomhscrúdaitheoirí, SEC - An Ardteistiméireacht

Cuntasaíocht (2011)

'i measc na n-earráidí coiteanna i gcuid (c) bhí: gan caitheamh le síntiúis dlíte agus le síntiúis réamhíoctha mar ba cheart; caitheamh le fáiltais agus réamhíocaíochtaí lotó astu féin; níor caitheadh le speansais dhlíte mar ba cheart nó fágadh ar lár iad; d'fhág roinnt iarrthóirí an ceannnteideal 'Ioncam sa bhreis ar Chaiteachas' ar lár

Gearmáinis (2010)

'Bíonn deacrachtaí ag roinnt bheag iarrthóirí fós le huimhreacha agus litreacha a aithint sa Ghearmáinis, go háirithe uimhreacha a bhfuil pointe deachúil iontu agus na litreacha 'e' agus 'i' '

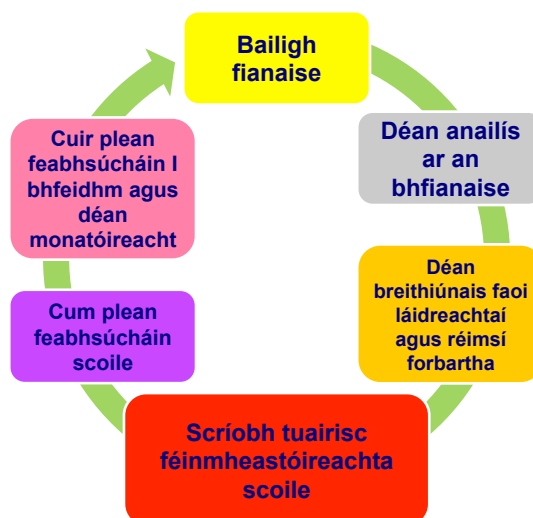

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Príomhchéimeanna sa phróiseas SSE

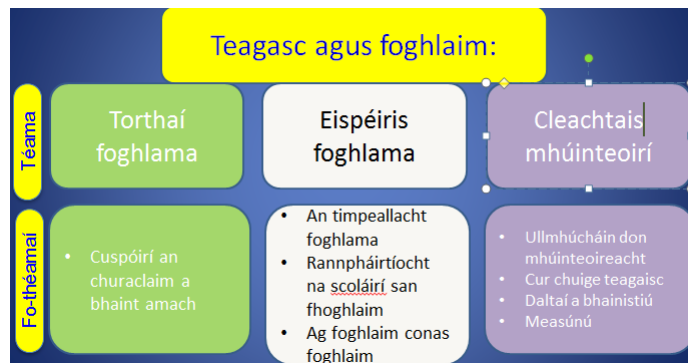

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

An creat um chaighdeán teagaisc agus foghlama

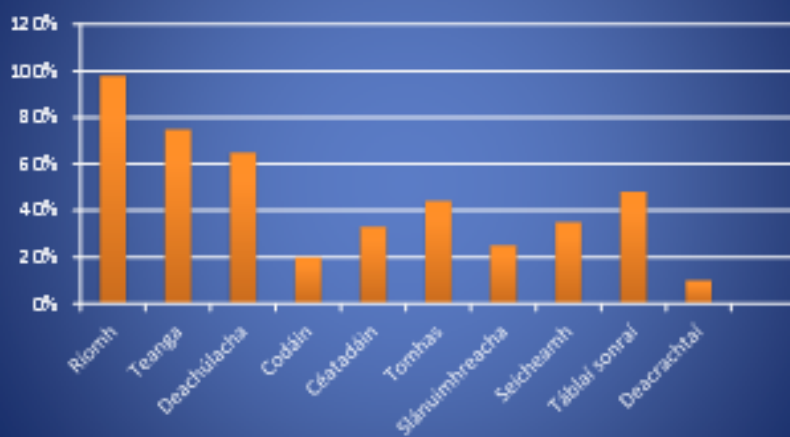
An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Tástáil ar Chumas sa Mhatamaitic

Barraíocht a léiríonn céatadán na ndaltaí a thug an freagra ceart ar cheisteanna

An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

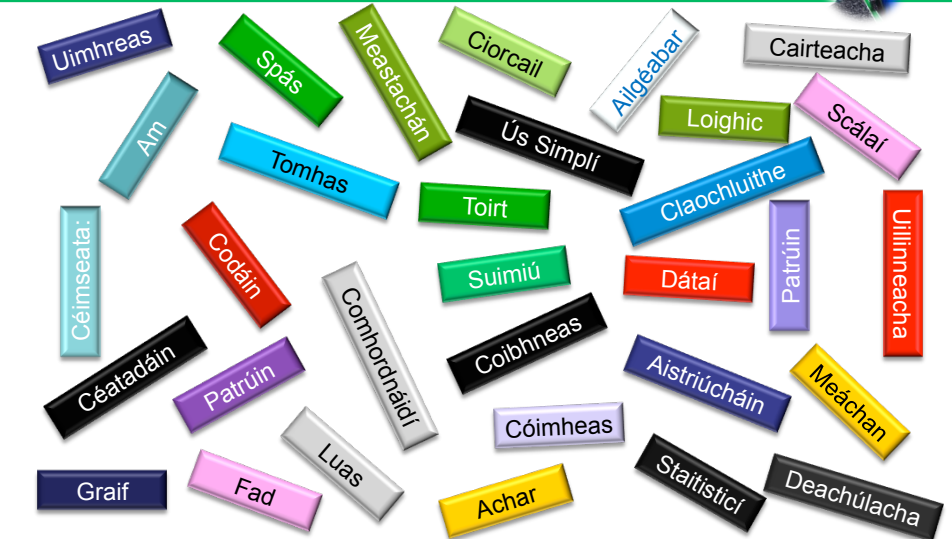

Cur chuige na scoile uile i leith na hUimhearthachta

 An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí
 Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna, 22/11/13

An Uimhearthacht - Ar fud an Churaclaim

 An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí
 Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna, 22/11/13

Cur Chuige Scoile Uile

- “Amanna Uimhearthachta”
- Cur Chuige Leanúnach
- Teanga na Matamaitice
- Meastachán-Ríomh-Seiceáil
- Réiteach Faidhbe
- Dearcadh Dearfach i leith na hUimhearthachta
- Timpeallacht Shaibhir Uimhearthachta

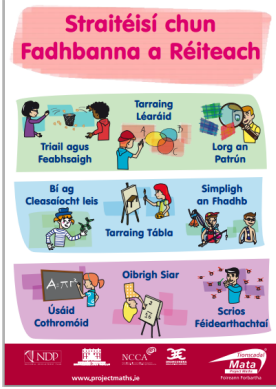
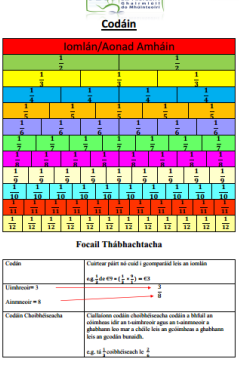
An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean 22/11/13

AN tAIDIL DEPARTMENT OF EDUCATION AND SKILLS

Cur Chuige Scoile Uile

www.haveyougotmatheyes.com

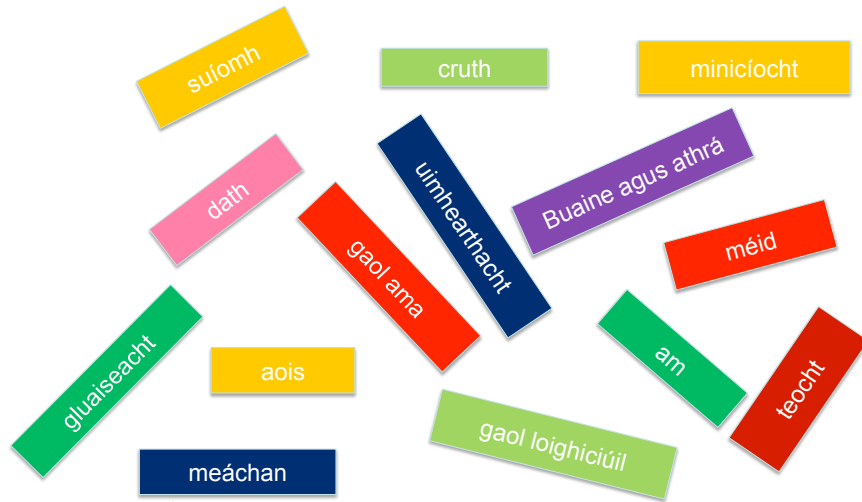
An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean 22/11/13

AN tAIDIL DEPARTMENT OF EDUCATION AND SKILLS

Siollabas an Teastais Shóisearaigh, Gaeilge (AL)

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

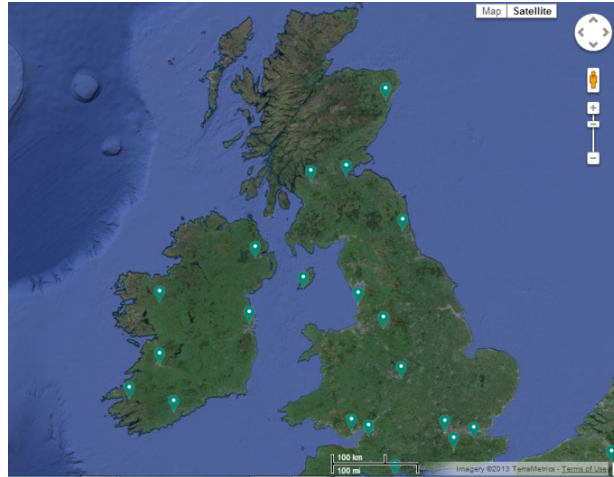
Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

Laethanta Saoire

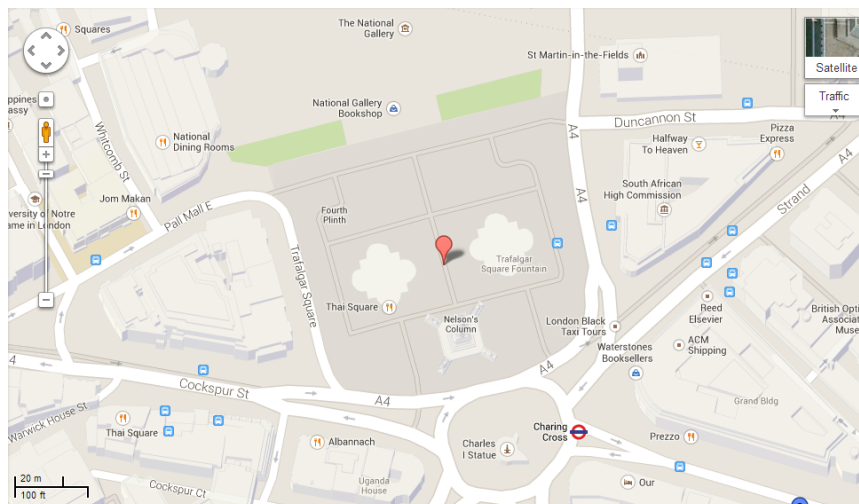

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

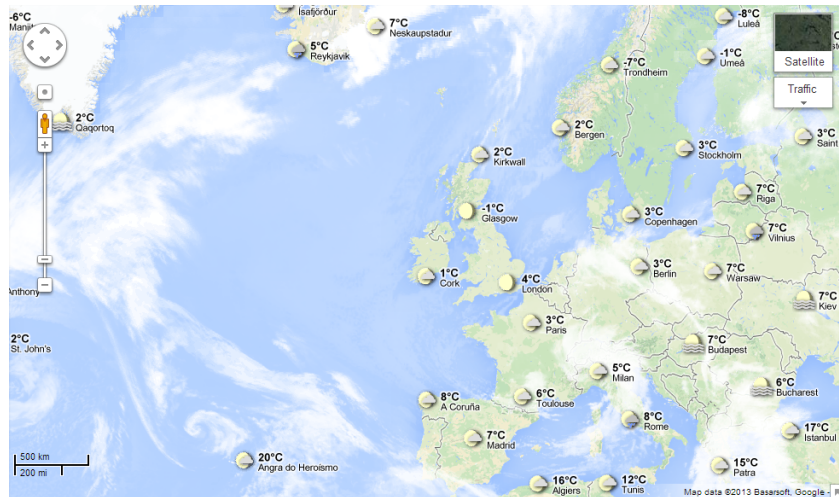

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

An Fhrainc	An Ghearmáin	An Spáinn	Sasana	Éire
• Bia na Fraince	Bia _____	Bia na Spáinne	Bia _____	Bia _____
• Muintir na Fraince = na Francaigh	Muintir _____ = _____	Muintir na Spáinne = na Spáinnigh	Muintir _____ = _____	Muintir na hÉireann = na hÉireannaigh
• Timpeall na Fraince	Timpeall _____	Timpeall na Spáinne	Timpeall _____	Timpeall _____
• Ar fud na Fraince	Ar fud _____	Ar fud na Gearmáine	Ar fud _____	Ar fud _____

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

1 euro = 1.46 dollar na hAstráile

Tá €500 agat. Cé mhéad é sin i ndollair na hAstráile?

An Moladh

Téigh i dteagmháil le roinn na matamaitice agus faigh amach cad é an teicníc atá in úsáid acu.

Tá comhoibriú na scoile uile ríthábhachtach maidir le cuir chuige leanúnacha i leith na huimhearthachta.

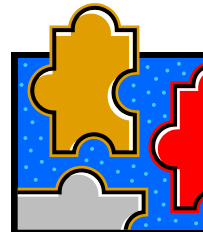

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

Laethanta Saoire

Tasc

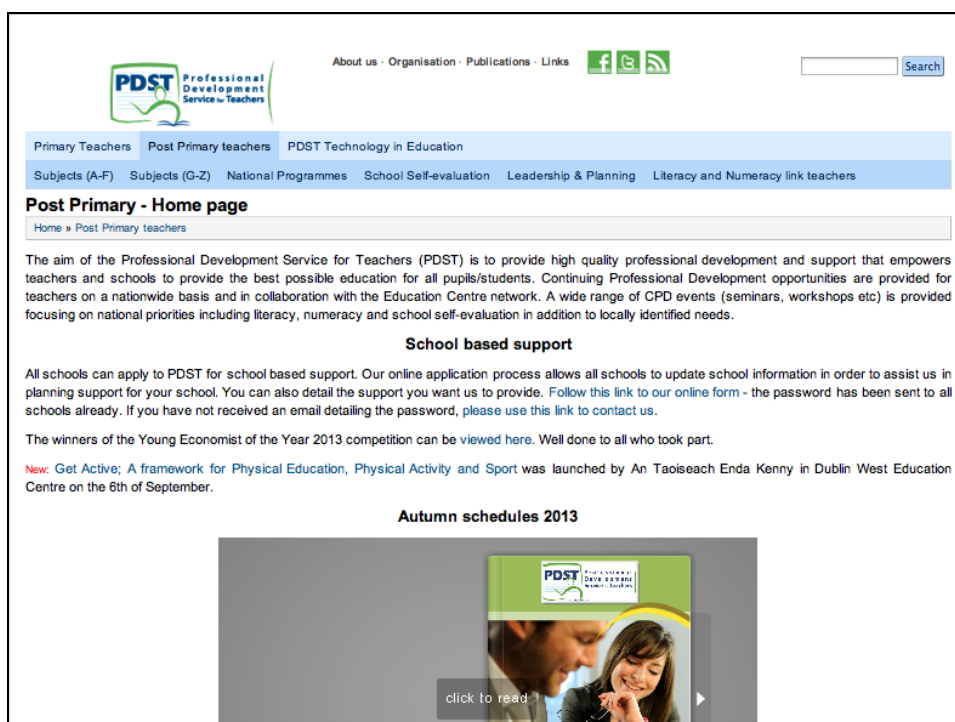
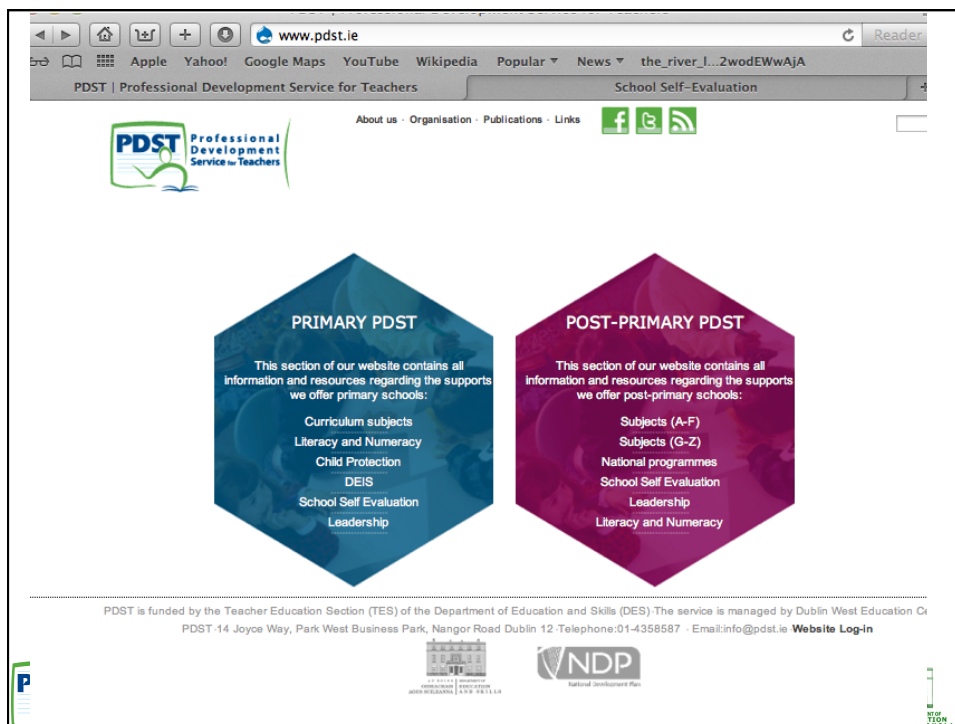

Cum rap seacht líne, le seacht siolla i ngach líne, bunaithe ar an áit is fearr leat ar domhain

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoilean
22/11/13

www.pdst.ie

↳ **larbhunscoil**

↳ **Tacaíocht Scoile**

SCHOOL REGISTRATION

Roll Number *

Password *

SEND

PDST is funded by the Teacher Education Section (TES) of the Department of Education and Skills (DES) • The service is managed by Dublin West Education Centre
PDST • 14 Joyce Way, Park West Business Park, Nangor Road Dublin 12 • Telephone: 01-4358587 • Email: info@pdst.ie

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna,
22/11/13

AN RULAIN DEPARTMENT OF
EDUCATION
AGUS SCOILEANNA AGUS SKILLS

GRMA as éist8

Pat Coffey

patcoffey@pdst.ie

Caoimhe Ní Chuinn

caoimhenichuinn@pdst.ie

Íde Ní Mhoráin

idenimhorain@pdst.ie

An tSeirbhís
um Fhorbairt
Ghairmiúil
do Mhúinteoirí

Comdháil bhliantúil Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna,
22/11/13

AN RULAIN DEPARTMENT OF
EDUCATION
AGUS SCOILEANNA AGUS SKILLS